

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. V. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

mas supra relatus expressè docet quòd Angelus ad quem fit locutio, non recipit aliquid à loquente. Secundò, quia vix explicari potest quid sit illa qualitas spiritualis, in intellectu Angeli audientis producta à loquente; cum præter species & actus nihil sit in intellectu angelico: nam valde probabile est nullum esse habitum naturalem in intellectu Angelorum; eò quòd habeant ratione specierum potentiam perfectam & completam ad attingendum omne verum naturale. Tertio, si Angelus loquens aliquam qualitatem spirituales produceret in eo cui loquitur, illaberetur intra mentem illius: non posset enim talem qualitatem ad ipsum per aliquod medium transfundere, quia (ut supra dicebamus) hoc repugnaret ejus immaterialitati. Denique juxta hanc sententiam non potest salvari decretum in locutione angelica: quia illa qualitas vel ex natura rei, vel solùm ex Angelorum benedictio, conceptus mentis significaret; quod quid a se dicatur, ejus significatio esset omnibus manifesta, ut patet ex supra dictis: Er- go, &c.

§. IV.

Divi Thomae sententia stabilitur.

Deo ultimò: Locutio Angelorum consistit in sola ordinatione seu directione conceptuum, per voluntatem loquentis ad eum cui loquitur. Ita D. Thomas hic quaest. 107. art. 1. & de verit. quaest. 9. art. 4.

Probatur ratione fundamentali, quam ibidem insinuat. Loqui alteri, nihil aliud est quàm hoc: mentis conceptum illi manifestare: Sed unus Angelus per hoc solùm manifestat alteri suum conceptum, quòd ipsum dirigit & ordinat ad illum per suam voluntatem: Ergo per hoc præcisè eum alloquitur. Major patet, Minor vero probatur. Ut conceptus unius Angeli manifestetur alteri, sufficit quòd ab eo possit cognosci. Sed ex eo præcisè, quòd unus Angelus conceptum suum ordinet voluntariè ad alterum ut ei innotescat, potest ille alter Angelus ipsum cognoscere: Ergo per talem ordinationem seu directionem illi manifestatur. Major est evidens, Minor probatur. Ut conceptus liber unius Angeli, possit actu cognosci ab alio Angelo, sufficit quòd reddatur de pertinentibus ad ipsum; eo ipso siquidem ponitur intra sphaeram intellectus illius, quia quilibet Angelus natus est per species quas in se habet, sine alia impressione, vel actione objecti in ipsum, intelligere quòd quid ad se pertinet. Sed ex eo præcisè quòd unus Angelus voluntariè ordinet suum conceptum ad alium, eo sine ut illi possit innotescere, eo ipso, inquam, reddit ejusmodi cogitationem de pertinentibus ad ipsum; quia eo ipso talem conceptum ad illum pertinere: Ergo hoc ipso facit quòd illa cogitatio possit ab illo cognosci.

Confirmatur primò: Ideò actus liber unius Angeli est ex natura sua ante consensum voluntatis ipsius, incognitus alteri Angelo, quia ipse Angelus, qui liberè eum elicit, habet ex vi suae libertatis dominium in talem actum, & jus naturale sibi notitiam ipsius reservandi quandiu voluerit: Sed ex eo præcisè quòd dirigit ad alterum Angelum ejusmodi conceptum ut ei possit innotescere, eo ipso, inquam, cedit dominio & juri quòd habet, prædictum conceptum illi

Tom. II.

A occultandi: Ergo eo ipso incipit manifestari illi Angelo ad quem dirigitur; subindeque Angelus sic ipsum manifestans, censetur sufficienter alterum Angelum alloqui.

Confirmatur secundò ex differentia quæ reperitur inter locutionem hominis & Angeli. Homo enim non loquitur alteri ex hoc præcisè quòd ad illum dirigit suum conceptum vel voluntatem: quia, ut notat S. Doctor hic art. 1. ad 1. duplici obstaculo clauditur illius conceptus, ne alteri homini sit notus; primò quidem ipsa libertate voluntatis, ob quam est supra ordinem universi, & à nulla causa extrinseca, præterquam à Deo, dependet, ut disp. 7. art. 3. declaravimus; secundò grossitie corporis, ratione cuius homo debet uti aliquo signo sensibili, ad hoc ut alteri homini suum conceptum manifestet: conceptus autem unius Angeli occultatur alteri solo libertatis velamine, atque adeò hoc ipso quòd tollitur illud velamen, per hoc quòd ille conceptus ad alium Angelum dirigitur, & fit aliquo modo ipsius, illi manifestatur, sicut unus Angelus loquitur alteri, per hoc solùm quòd illi manifestat suum conceptum. Et hic modus dicendi facile salvat, quòd locutio Angeli possit esse secreta, & unitatim cognita: quia Angelus loquens potest ordinare suum conceptum ad unum, & non ad alios. Facile etiam explicat, quomodo possit unus Angelus alloqui simul plures alios, etiam distantes: nam potest ad plures, etiam distantes, dirigere suum conceptum. Quomodo autem malus Angelus possit mentiri & decipere alios, ex solutione argumentorum patebit.

B
C

§. V.

Solvuntur objectiones.

D **O**bjicies primò contra primam conclusionem. Intellectus unius Angeli non est secundum se sufficienter constitutus in actu primo ad cognoscendum actus liberos alterius, alias posset prohibito, & independenter ab alterius locutione & voluntate, eos cognoscere: Ergo debet fieri potens in actu primo, subindeque per receptionem alicujus physici intrinsecè mutari.

Confirmatur primò: Vel unus Angelus habet in se speciem repræsentativam conceptus alterius, vel non? Si primum: Ergo nihil illi deest ut illum cognoscat independenter ab alterius voluntate. Si secundum: Ergo cum non possit illum abique specie cognoscere, eam de novo recipiet à loquente.

E **C**onfirmatur secundò: Dum unus Angelus alteri loquitur, ille cui fit locutio debet moveri & excitari, ad hoc ut attendat Angelo loquenti; cum non sit semper in actuali consideratione omnium quæ potest cognoscere: Sed non potest moveri ac excitari, nisi per impressionem alicujus physici: Ergo aliquid physicum ipsi imprimi debet. Major patet, Minor probatur: Tum quia objectum movivum non potest intelligi sine influxu physico in potentiam: Tum etiam quia D. Thomas hic art. 1. ad 3. ait, quòd sicut per signum sensibile excitatur sensus, ita per aliquam intelligibilem virtutem potest excitari mens Angeli ad attendendum: At tentus excitatur per influxum physicum speciei in ipsum, ut patet: Ergo etiam intellectus Angeli audientis debet exci-

Ppp

tari

tari per influxum physicum loquentis in ipsum.

70. Confirmatur tertio: Angelus loquitur homini, per impressionem alicujus physici, puta speciei intelligibilis: Ergo similiter alteri Angelo loquitur.

71. Ad objectionem respondeo negando Antecedens: est enim Angelus sufficienter constitutus in actu primo, quantum est ex parte sui, ad cognoscendum conceptus & actus liberos alterius, unde potest illos cognoscere, saltem abstractivè, & ut possibiles; ut tamen cognoscat illos, prout hic & nunc eliciuntur, & intuitivè, requiritur tanquam conditio, & veluti per modum approximationis, directio alterius Angeli; unde independenter ab illa, & Angeli loquentis volitione, non potest eos cognoscere. Ex quo patet responsio ad primam confirmationem: responderetur enim quemlibet Angelorum habere in se speciem, quæ possit alterius conceptum representare; ceterum in actuali representatione dependet prædicta species à voluntate ejus cujus est ipse conceptus: sicut etiam quilibet habet speciem quæ representet futurum contingens, & tamen actualis representatio dependet ab existentia prædicti futuri contingentis, ut disp. 9. art. 4. ostensum est.

72. Ad secundam distinguo Majorem: ut attendat Angelo loquenti debet moveri & excitari, moraliter, concedo: physicè, nego: & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

Explicatur: Eo modo excitatur Angelus ad attendendum locutioni, quæ sibi fit ab alio, subindeque ad cognoscendum ejus conceptum, quo excitatur ad attendendum & cognoscendum individua quæ sub specie humana verbi gratià de novo fiunt: unde quemadmodum ad istam excitationem non requiritur quòd nova productio individuum naturæ humanæ, aliquid physicè causet & ponat in intellectu angelico, sed sufficit quòd species quam innatam habet Angelus de natura & quidditate eorum individuum, posita illorum productione, tanquam conditione sine qua nequit ea representare, determinetur de novo ad illa representanda: ita similiter, ut intellectus unius Angeli efficaciter exciteretur & moveatur ad attendendum locutioni alterius, & percipiendum id quòd ipsi loquitur, non requiritur quòd per locutionem illam aliquid physicum de novo recipiat, sed sufficit quòd adveniat de novo ordinatio & directio voluntatis ex parte Angeli loquentis; quia per talem ordinationem auferitur velamen quòd illius conceptum occultabat. Idèd enim ille actus Angeli loquentis non cognoscebatur ab audiente, quia non erat de pertinentibus ad universum, vel ad ipsum Angelum qui debet audire: per talem verò ordinationem fit de pertinentibus ad ipsum, subindeque ei manifestatur, ut antea declaratum est. Unde Divus Thomas in 2. dist. 11. quæst. 1. art. 3. ad 4. sic ait: *Angelus præcipue beatus est semper in actuali consideratione sui ipsius, & per consequens eorum quæ ad ipsum pertinent, quorum omnium ipse est ratio cognoscendi..... Quamvis citò autem unus Angelus ordinar locutionem suam ad alterum, effectus locutio ejus de pertinentibus ad illum, & ita ab eo cognoscitur.* Ex quo patet, juxta doctrinam Divi Thomæ, nihil physicum de novo recipi in Angelo audiente ut exciteretur, sed poni tantum de novo directionem seu

A ordinationem Angeli loquentis, quæ est moralis quædam motio & excitatio. Unde cum dicitur objectum motivum non posse intelligi sine influxu physico in potentiam, respondendum est, id esse verum de objecto motivo physice: tunc verò de objecto movente & excitante tantum moraliter.

Ad locum verò D. Thomæ qui subjungit, dicendum est cum Cajetano, S. Doctorem nomine virtutis intelligibilis, per quam dicitur motum Angeli excitari ad attendendum alteri loquenti, intelligere ordinationem conceptus unius Angeli ad alterum, quæ habet virtutem moraliter excitativam, ea ratione quæ facit hunc conceptum esse de pertinentibus ad illum cui loquitur. Comparatio verò D. Thomæ tenet solum quantum ad motionem & excitationem, non verò quantum ad modum motionis & excitationis.

Ad tertiam confirmationem primò negando Antecedens: Angelus enim dum homini loquitur, non infundit illi novam speciem, sed species jam existentes tantummodo ordinat, vel movet tantum phantasmata, ex quibus postea intellectus agens elicit species. Secundò hoc dato, nego consequentiam & paritatem: homo enim potest recipere novas species, non verò Angelus, qui conditus est perfectus in sapientia, & à Deo omnes species in sua creatione recepit.

Objicies secundò contra secundam conclusionem: Glossa in illud 1. ad Cor. 13. *Si lingua hominum loquar & Angelorum, dicit Angelus loqui nutibus & signis.* Idem docet S. Branon in scholiis ad locum illum prioris ad Cor. 13. Nam de Angelorum lingua loquens: *Quiddam (inquit) signis alteri alter voluntatem suam significat.* Ergo Angelorum locutio fit per aliqua signa sensibilia.

Respondeo in tantum Angelos dici loqui per signa & nutus, in quantum speciebus utuntur ad loquendum, quæ per se primò sunt signa, & propter annexam ordinationem ad alterum Angelum, nutus metaphoricè dici possunt. Ita D. Thomas quæst. 9. de verit. art. 4. ad 11. ubi ait: *Nutus & signa hoc modo possunt in Angelis distinguari, ut signum dicatur ipsa species, nutus autem ordinatio ad alium: sed possibilitas hoc faciendi dicitur lingua.*

Objicies tertio contra tertiam conclusionem: Si locutio angelica fiat per ordinationem conceptus unius Angeli ad alterum, sequitur locutionem Angelorum esse actum voluntatis, non verò intellectus, & linguam Angelorum esse eorum voluntatem, non autem intellectum vim, ut ait Theodoretus supra relatus: Sed hoc non potest dici: Ergo nec illud. Minor patet: Loqui enim est manifestare conceptum: Sed proprium intellectus est manifestare, non autem voluntatis, quæ est potentia cæca: Ergo &c. Major verò probatur, nam Divus Thomas hic artic. 1. in corp. & in resp. ad 1. ait, quòd *voluntas ordinat conceptum mentis angelicæ ad manifestandum alteri: Ergo si locutio angeli consistat in ordinatione conceptus mentis angelicæ ad alterum Angelum, illa erit actus voluntatis, & non intellectus.*

Respondeo negando sequelam Majoris. Ad probationem dicendum est, quòd quando D. Thomas ait, quòd voluntas ordinat esse voluntatem, non intendit hanc ordinationem esse voluntatem tanquam ab eliciente illam, sed solum

inquam à movente seu applicante intellectum ad eam eliciendam. Nam, ut ait idem S. Doctor in 1.2. quæst. 17. art. 2. *Ordinare est proprius actus rationis. Et 2.2. quæst. 83. art. 1. probat orationem non esse actum voluntatis, sed rationis: quia peccata, sive deprecari, ordinationem quandam importat, unde pertinet ad rationem, cujus est ordinare. Ordinatio ergo conceptus mentis ad manifestandum alteri, quæ est locutio unius Angeli cum alio, actus intellectus est, præsupponens tamen actum voluntatis, ut de imperio in oratione, locis citatis dicemus.*

Objicies quartò: Ipsa ordinatio conceptus Angeli loquentis ad audientem est in se actus liber. Ergo est occultus Angeli audienti, subinde per illum non potest manifestari conceptus Angeli loquentis.

Respondet quòd licet prædicta ordinatio sit actus liber, quoad exercitium & usum quo fit, hæc tamen libertas non obstat quin sit manifestata alteri, quia hoc ipso quòd voluntas Angeli loquentis facit talem ordinationem sui conceptus non refert alteri, seu potius movere & applicat intellectum ad eam efficiendam, vult illam perferre ad alterum, subindeque ab illo cognosci.

Objicies quintò: Actus liberi non fiunt Angelis manifesti, ex eo quòd ordinentur ad illum: Ergo locutio Angelorum non consistit in directione conceptum unius ad alium. Consequentur patet, Antecedens verò probatur: quia aliàs actus amoris, odii, & hujusmodi, unius Angeli ad Dæmonis erga alium, essent illi naturaliter manifesti, quia ad ipsum essentialiter ordinantur.

Respondet distinguendo Antecedens: Non fiunt manifesti ex eo quòd ordinentur ad illum, et sua ratione specifica, & tanquam ad obiectum, concedo: ex eo quòd ordinentur ex applicatione speciali libertatis, nego. Ex eo enim patet quòd aliquis actus ordinetur ad Angelum essentialiter tanquam ad obiectum, non fit aliquid ipsius proprie loquendo, neq; ad ipsum pertinet cura de illo; bene tamen ex eo quòd per liberam voluntatis applicationem ad ipsum diriguntur: per hanc enim directionem & ordinationem, fit ejus obiectum proportionatum, naturaliter ipsi exhibitum sive applicatum.

Objicies ultimò: Si locutio angelica fieret per directionem conceptuum, malus Angelus loquendo alteri non posset unquam illi mentiri: Consequens est falsum: Ergo & Antecedens. Minor patet: nam Angeli mali re ipsa sunt spiritus fallaces, pleni dolo & omni malitiâ, & principis dæmoniorum est mendax, & mendacii patet, & cum mendacium loquitur, de suo loquitur, ut afferitur in Evangelio: neque verò tantum est mendax, quando cum hominibus loquitur, & humano utitur idiomate, sed etiam quando cum aliis dæmonibus loquitur, & utitur idiomate sibi proprio; tunc enim maximè loquitur de suo. Sequela autem Majoris sic ostenditur: Mentiri est aliud manifestare exterius, & aliud habere interius in mente: Sed si angelica locutio fiat per directionem conceptus Angeli loquentis ad audientem, nunquam demon, alioquin loquendo alterum, aliud ei manifestabit, quàm aliud quod habet in mente, solum enim illi manifestabit suum conceptum: Ergo nunquam illi mentietur.

Respondet negando sequelam Majoris. Ad cuius probationem, concessa Majori, nego Minor.

Tom. II.

norem: licet enim locutio angelica fiat per directionem conceptuum, tamen dæmon, formato in se conceptu aut affectu non directo ad alium, potest formare alium conceptum ad eum directum, quo neget se habere illum non directum, aut affirmet se habere oppositum: in quo casu evidens est quòd aliud ei manifestabit, quàm illud quod habet in mente, subindeque ei mentietur. Similiter etiam potest ad alium dirigere conceptum, quo neget se cognoscere aliquid de supernaturalibus, futuris contingentibus, aut cogitationibus cordium, quod tamen revera cognoscit; vel e contra quo affirmet se de illis aliquid cognoscere, quod re ipsa non cognoscit.

Potest etiam conceptum quem habet manifestare alteri quoad substantiam, non verò quoad circumstantias ejus: in quibus omnibus actibus mendacium & deceptio in locutione dæmonis inveniuntur.

§. VI.

Corollaria notatu digna.

EX dictis intelliges primò discrimen notabile, quòd inter locutionem humanam & angelicam reperitur: in nobis enim conceptus noster non est locutio, sed aliquid sensibile locutione manifestatum: at verò in Angelo, qui non indiget vocibus ut alteri loquatur, ipse conceptus internus habet eminenti modo rationem manifestati, & manifestativi; & æquivalere conceptui nostro, & voci significanti conceptum, ex quibus nostra locutio coalescit: nam ut est actus liber & internus, est res manifestata; ut directus verò, habet rationem manifestativi: ea siquidem quæ ob imperfectionem & limitationem dispersa sunt in inferioribus, inveniuntur unita in superioribus.

Intelliges etiam, locutionem angelicam in duobus potissimum differre ab illuminatione: Primò quia locutio est simplex manifestatio conceptus Angeli loquentis: illuminatio verò, præter manifestationem obiecti, dicit confortationem intellectivæ potentie, modo superius explicato. Unde S. Thomas quæst. 9. de veritate. *Intellectus aliquis deficit à cognitione alicujus cognoscibilis propter duo. Uno modo propter absentiam cognoscibilis: sicut dum cognoscimus gesta præteritorum temporum, vel aliorum locorum remotorum, quæ ad nos non pervenerunt. Alio modo propter defectum intellectus, qui non est adeò fortis, ut possit pertingere ad illa cognoscibilia, quæ penes se habet in primis: principis naturaliter notis, quæ tamen non cognoscit, nisi roboratus exercitio vel doctrinâ. Locutio igitur proprie est quæ aliquis ducitur in cognitionem ignorati, per hoc quòd fit ei præsens quòd aliàs erat sibi absens: sicut apud nos patet dum unus refert alteri aliquid quòd ille non vidit, & sic facit ei quòdammodo præsens per loquelam. Sed illuminatio est quando intellectus confirmatur ad aliquid cognoscendum supra id quòd cognoscebat.*

Secundò locutio & illuminatio angelica in eo differunt, quòd illuminatio est manifestatio occultæ, secundum quòd est à Deo formaliter, subindeq; veri in quantum veri formaliter: locutio autem non est revelatio occultæ, prout est à Deo formaliter; atque ita nec formaliter ut veri, sed prout est à voluntate Angeli loquentis, sive prout est volitum & liberum, quamvis aliàs in se sit verum materialiter & quasi per accidens: siquidem absolute posset esse falsum; & si contingat non esse falsum, hoc non habet ex vi rationis formalis